

דף

כריתות כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

על הדרף

שיג

שהוזמו עדין דכל הקודם בו זכה בו מהפקר. אם זכה בו קודם שהוזמו עדין, אם צריך לחזור ולזכות בו יעיי"ש.

ונראה לפשוט הספק מהא דב"מ (דף כד:) מצא חביות יין בעיר שרובה נכרים מותרת משום מציאה ואסור בהנאה. בא ישראל ונתן בה סימן מותרת בשתי' למוצאה עיי"ש. ולכאורה הא כיון דהי' בחזקת יין נסך, לא הי' מהני הזכי', דאין זכי' באסורי הנאה. וא"כ צריך לזכות בו מחדש ועתה היא של ישראל ואי אפשר לזכות בו, וע"כ דאיגלאי מלתא למפרע דהי' מהני הזכי' דעכשיו הא איגלאי מלתא שהי' יין דהיתרא.

אך י"ל כיון דאמרינן מותרת משום מציאה, והיינו לקנקה, א"כ כיון דהכלי הוא שלו, ממילא כליו קונין לו אף שלא מדעתו, וא"צ כוונה כדאיתא בירושלמי מאימתי אדם זוכה בפירות שביעית משיתנם לתוך כליו. והספק הנ"ל הא הוי משום דהוי כמו שלא כיון לקנות, וא"כ הוא הרי כליו קונין גם בלא כוונה.

אמנם בב"ב (דף קמב.) גבי שאני התם דרפוי מרפיין בידיהו, משמע בהדיא דלגבי כונה לקנות לא אמרינן איגלאי מלתא למפרע ע"כ.

★ ★

כתב בספר ואם תאמר (ח"א ע' קעב): ישנן דעות (עי' ניםוקי יוסף ספ"ג דב"ב) דבממון ג"כ אמרינן כאשר זמם ולא כאשר עשה. וצ"ע דבכריתות (כד, א) אמרו ששור הנסקל שהוזמו עדין כל המחזיק בו זכה בו דהבעל מייאש משורו, וא"כ כל עדי שור הנסקל הויין עדות שא"א יכול להזימם, דא"א לקיים בהם כאשר זמם, דלעולם הוי כאשר עשה, דמיד כשהעידו יצא מרשותו של הנידון וכל המחזיק זכה ע"כ.

דף כ"ד ע"ב

בגמ': בשלמא לרשב"ג קפבר כי יהיב אינש מתנה אדעתא דמקבלין לה מיני' כי לא מקבלין לה מיני' הדרא למרא.

כתב בספר ציוני תורה (כאן): צ"ע מכאן על הפר"ח דבספרו מים רבים כתב, דכיון דמתנה בעל כרחא שמה מתנה, לכן אף כשהכהן אינו רוצה ליקח ואינו לוקח - אעפ"כ יצא כבר ידי נתינה, ע' יו"ד סי' ס"א בפתחי תשובה ובסי' ש"ו ס"ד ובהגהות יד שאול ובמחנה אפרים

ומי אינו טועה. ממילא סבר הנתבע דאפשר דלא דק הדיין, וממילא לא התייאש באופן מלא.

★ ★

בקובץ אורייתא (כרך י"ט ע' תנה) הביאו ליישב בזה עפ"י מש"כ המרחשת ח"א ריש קונטרס יאוש, דשור הנסקל אינו הפקר משום שבעליו מפקירו, אלא הוא הפקר משום דהווי אבודה ממנו ומכל אדם ורחמנא אפקריה. לפי"ז פשוט שבטעה בדבר משנה חוזר הדין, שהרי אין זה אלא הפקרו ויאושו של התובע, והלא יאוש בטעות לא הווי יאוש ע"כ.

עוד כתבו שם ליישב, דיש חילוק בין טעה בדבר משנה לדין שור הנסקל. דבטעה בדבר משנה, הלא הכסף בא מיד הנתבע ליד התובע, ורק בהגיע ליד התובע אז מתייאש הנתבע, אולם בו בזמן חל על התובע חיוב השבה, כיון שהכסף הגיע לידי שור הנסקל, ולאמיתו של דבר באיסורא בא לידו. לכן כשם שבאבדה אם באה ליד מוצאה באיסורא, לא מהני בה יאוש, כיון שחל על מוצאה חיוב השבה עוד טרם שפעל היאוש את פעולתו, ה"ה הכא גבי טעה בדבר משנה. אולם בשור הנסקל, אפשר דמיירי שהבעלים התייאשו עוד טרם שנפל השור בידי המחזיק, לפיכך זכה בו מחזיקו ע"כ.

עוד כתבו שם ליישב, כי בטעה בדבר משנה, נעשה התובע הזוכה לחייב, והלא יש מהפוסקים שכתבו דאין יאוש מועיל בחוב. אכן הרמ"א בחו"מ סי' קס"ג פסק דמהני יאוש בחוב. ודעת החולק הוא החכם צבי בשו"ת סי' קמ"ד. אולם סברתו היא דכיון שהחייב נתחייב מעיקרא לפרוע לבע"ח, אזי משום דפריעת בע"ח היא מצווה לא מהני יאוש להפקיע ממצווה. אולם הכא בטעה בדבר משנה נראה דאי אפשר לומר שחלה מצווה של פריעת חוב על הזוכה, דמצווה כזו קיימא רק בהלוואה. ויש לדון בדבר ע"כ.

★ ★

בגמ': שור הנסקל שהוזמו עדין, כל המחזיק בו זכה בו.

כתב הגאון ר' אברהם לופטביר זצ"ל בזרע אברהם (סי' מ"ג אות א'): ראיתי במנ"ח שנסתפק בהפקר וכדומה דצריך כוונה לקנות ועודר בנכסי הגר וקסבר שהיא שלו לא קני, אי אמרינן בי' איגלאי מלתא למפרע כמו בשור הנסקל